

Nr 1000

Av herr Kellgren, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138, angående studiesocialt stöd till studerande ungdom.

En viktig målsättning för den nu föreslagna studiesociala reformen är att det studiesociala stödet till studerande ungdom i vuxen ålder skall lämnas utan behovsprövning av föräldrarnas inkomst och förmögenhet. I detta generella hänseende är reformen att betrakta som ett stort framsteg och avslutar sig till principer som i dag allmänt accepteras inom den sociala och kulturella reformpolitiken.

Viss behovsprövning är dock alltjämt kvar i systemet vad gäller egen förvärvsinkomst samt också i förhållande till makes inkomst och förmögenhet. Även om de uppställda reglerna vid prövningen inte kan betraktas som snäva, synes det oriktigt att i ett studiefinansieringssystem för studerande vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter, som till den helt avgörande delen bygger på lånefinansiering, begränsa denna rätt till studiemedel med hänsyn till eget förvärvsarbete och makes inkomst och förmögenhet.

Eftersom lånefinansieringen överväger (av maximibeloppet för studiemedel 6 720 kr. i dagens penningvärde utgör 4 970 kr. lån och 1 750 kr. bidrag) och då det av tradition och av ekonomiska skäl är störst motstånd mot lånefinansiering från studerande i socialgrupp 3, kommer studerande från ekonomiskt svaga familjer samt studerande med försörjningsbörda att i betydande omfattning allt fortfarande förvärvsarbete vid sidan om studierna. Det synes stötande att rätten för dessa grupper studerande att erhålla studiemedel skall begränsas såväl vad gäller låne- som bidragsdelen. Ur samhällets synpunkt är det i stället angeläget att uppmuntra förvärvsarbete och praktik i anslutning till studierna när detta inte är till förfång för studietarbetet. Med den skärpta konkurrens om utbildningsmöjligheterna som i dag föreligger syns riskerna härvidlag vara obetydliga. Varje studerande tvingas att låta studierna komma i främsta rummet. Det kan vidare påpekas att någon motsvarande prövning icke föreslås rörande det förhöjda studiebidraget till äldre studerande under studiehjälpsreglementet.

Alltmer accepteras som princip i vårt land att varje vuxen individ skall bära ett självständigt ekonomiskt ansvar och inte i fråga om förmåner och skyldigheter vara beroende av exempelvis make i äktenskapet. Denna princip accepteras inte i fråga om det studiesociala stödet. Enskilds rätt till studiemedel begränsas såväl vad gäller lånedelen som bidragsdelen med hänsyn till makes inkomst och förmögenhet. Detta otidsenliga betraktelsesätt bör inte komma till uttryck i den framtida studiefinansieringen.

Den ekonomiska effekten av föreslagna behovsprövningar med hänsyn till egen inkomst och makes inkomst och förmögenhet måste anses mycket måttlig i förhållande till reformens totala utgiftssumma. Om alla ur studielämplighetssynpunkt berättigade erhöll maximalt studiebidrag skulle utgifterna härför enligt studiesociala utredningens beräkningar uppgå till ca 106 milj. kr. för budgetåret 1964/65 sedan en reduktion gjorts med hänsyn till doktorand- och licentiestipendier jämte amanuens- och assistenttjänster. Då har emellertid hänsyn inte tagits till behovsprövningen och dess inverkan på kostnaderna. Utredningen uppskattar effekten av denna till ca 8 milj. kr. utan att kunna göra någon uppdelning på verkan av prövningen med hänsyn till eget förvärvsarbete eller makes inkomst och förmögenhet. Det är sålunda en utgiftsökning av storleksordningen 8 milj. kr. som står i vägen för införandet av ett studiefinansieringssystem utan inslag av behovsprövning, och denna ökning kan anses blygsam i förhållande till värdet av behovsprövningens slopande. Förutom förut nämnda skäl för behovsprövningens avskaffande må nämnas det administrativa besvär och krångel som alltid måste följa med ett system som upptar olika slags inkomstgränser och spärrar.

Under hänvisning till ovanstående föreslås,

att riksdagen vidtar följande förändring i propositionens förslag till *studiehjälpsreglemente*:

20 § erhåller följande lydelse:

Studerande, som är i behov av studiekredit, må erhålla *studielån*.

Beträffande studerande, som avses i 4 § först stycket, skall, om han ej är gift, hänsyn tagas jämväl till föräldrarnas ekonomiska förhållanden;

att i förslag till *studiemedelsförordning* vidtas följande förändringar:

11 och 12 §§ utgår.

15 § erhåller följande lydelse:

I studiemedel, till vilka den studerande enligt 5—(14) §§ äger rätt, ingår studiebidrag med åttahundrasjuttiofem kronor; samt

att riksdagen medger överskridanden av berörda anslag med belopp som lagändringarna medför.

Stockholm den 27 april 1964

Nils Kellgren